

การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงออนไลน์
เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL MANAGEMENT MODEL OF
PHRAPARIYATDHAMMA PALI SANAM LUANG ONLINE FOR PROMOTING THE
EDUCATION OF MONKS AND NOVICES IN THE DIGITAL AGE

[1] ลิน งามประโคน Sin Ngamprakon

[2] พระครูสังฆกิจวิริยะ (ปราบศึก อุทัย) PhrakruSangkrakitviriya (Prabsuek Udayo)

[3] สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

[4] พระสุรชัย สุรชัย Phrasurachai Surachayo

[1], [2] [3] [4] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: surachaihongtrakool@gmail.com

Article Received: October 25, 2023. Revised: November 28, 2023. Accepted: November 29, 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล 3) เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงออนไลน์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี วิธีการดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาารูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวง และการใช้แบบสอบถามนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น 306 รูป ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ทดลองนำรูปแบบ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตอนที่ 3 สร้างเครือข่าย ประกอบด้วยการปรับปรุงและเผยแพร่การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงออนไลน์ไปยังเครือข่าย 5 สำนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ครูสอน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล และมีผลความคิดเห็นต่อรูปแบบ โดยภาพรวมมีผลความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสานามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหลักการวัตถุประสงค์ และกระบวนการพัฒนา ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ครูสอน มีภูมิรู้ และภูมิธรรมสร้างและบูรณาการความรู้ มีหลักกัลยาณมิตร 7 และมีทักษะการสอน 2) หลักสูตรมีเนื้อหาสาระชัดเจนเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษา อาศัยความจำและความเข้าใจ 3) การจัดการเรียนการสอน มีทักษะการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ประสานร่วมมุขปาฐะ (ท่องจำ) มีเทคนิคที่เหมาะสมจัดการเรียนรู้ผ่านคั่นคว่ำข้อมูล 4) สื่อการเรียนการสอน สื่อน่าสนใจ ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ สื่อการสอนที่หลากหลาย ใช้โปรแกรม zoom, google meet, feacbook 5) การวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์ผล

ตามเกณฑ์ มีเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลทางการศึกษา เครื่องมือการวัดผลมีความตรง ความเชื่อมั่น และการนำไปใช้ และ 3) การสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล 5 สำนักเรียน คือ สำนักเรียนวัด กัลยาณมิตรวรมหาวิหาร สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย สำนักเรียนวัดจากแดง สำนักเรียนวัดโสธรวราราม วรวิหาร และสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม

คำสำคัญ: รูปแบบ; การจัดการเรียนการสอน; บาลี; การศึกษา; พระภิกษุสามเณร; ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purposes of this research article were 1) to study the educational management model of Phrapariyatdhamma Pali Sanam Luang for promoting the education of monks and novices, 2) to develop the educational management model of Phrapariyatdhamma Pali Sanam Luang online for promoting the education of monks in the digital age, and 3) to create a network for the educational management model of Phrapariyatdhamma Pali Sanam Luang online. Mixed methods research was designed with has 3 steps consisted of step 1 study the model, consisting of studying the concept and theory of organizing teaching and learning of the Pali Sanam Luang Pali section and using a questionnaire of 306 students from the Pali Department of Phrapariyatdhamma School; step 2 develop the model, consisting of interviews with key informants, and organizing focus group discussion with experts, conducted experiment, connoisseurship; and step 3 create a network consisted of improving and disseminating the online teaching of the Pali Sanam Luang section to a network of 5 schools.

Results of the research found that 1) the educational management model of Phrapariyatdhamma Pali Sanam Luang for promoting the education of monks and novices consisted of 5 components which were teachers, curriculum, teaching and learning management, teaching media, measurement and evaluation, and has an opinions on the model in overall was at a high level. 2) The educational management model of Phrapariyatdhamma Pali Sanam Luang online for promoting the education of monks in the digital age has been developed. It consisted of principles, objectives and development processes which has 5 important aspects: 1) teachers who teach have knowledge and morality, create and integrate knowledge, have Kalyanamitra VII and teaching skills; 2) the curriculum has clear content, appropriate for the class level, students are proud to study, relying on memory and understanding; 3) teaching and learning, have skills in learning through online systems, coordinate the oral tradition (memorize) with appropriate techniques, organize learning through researching information; 4) teaching media, interesting modern media appropriate to the situation, a variety of teaching media using zoom, google meet, facebook programs; 5) measurement and evaluation, analyze results according to criteria, there were tools that help improve the quality of educational data collection. The measurement tools were valid, confidence and utilization. 3) Creating a network for the educational management

model of Phrapariyatdhamma Pali Sanam Luang online for promoting the education of monks in the digital age was conducted in 5 schools, namely, Kalayanamit Woramahaviharn Temple School, Wat Phra Dhammakaya School, Wat Chak Daeng School, Sothon Wararam Worawihan Temple School, and Wat Molilokayaram School.

Keywords: Model; Educational Management; Pali; Education; Monks and Novices; Digital Age

บทนำ

การศึกษาของสงฆ์มีมาเนิ่นนาน ตั้งแต่สมัยพุทธกาลเมื่อครั้งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ การศึกษาของพระสงฆ์ฝ่ายคันถธุระเป็นการศึกษาพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ส่วนการศึกษาของพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนาธุระเป็นการฝึกปฏิบัติกรรมฐาน ซึ่งเป็นเครื่องมือหรืออุบายในการฝึกหัดจิตใจให้สะอาดผ่องแผ้วปราศจากกิเลสทั้งปวง

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาของพระสงฆ์เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม เน้นไปที่การศึกษาภาษาบาลีหรือภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาหลักในการจาริกลงในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก รวมทั้งอรรถกถา และฎีกา เป็นต้น ด้วยเหตุที่ภาษาบาลี เป็นภาษาที่ใช้จารึกคำสอนในพระพุทธศาสนา ตามบทวิเศษว่า “พุทธวจนํ ปาเลตติ ปาลี (ภาษา)” อันว่าภาษาใดยอมรับรักษาไว้ซึ่งพระพุทธรูป เพราะเหตุนี้ อันว่าภาษานั้น ชื่อว่า ปาลี ปาลี แปลว่า ภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธรูป (พระมหาศกกรินทร์ ศศพินทุรักษ์, 2515) เมื่อมีการจารึกภาษาบาลีลงในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแล้ว พระสงฆ์สามเณร หรือพุทธศาสนิกชน จึงต้องเรียนเป็นภาษาบาลี เพื่อให้เข้าใจและแปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้ การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ที่เรียกว่า การศาสนศึกษา จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงรักษาเนื้อหาสาระหรือแก่นสารพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่การเรียนนักธรรมและบาลี หลักสูตรที่ใช้เรียนมีเนื้อหาที่มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้า โดยนำเอาพระไตรปิฎกและหลักธรรมต่างๆ มาย่อแล้วเรียน เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาเรียกกันว่า เรียนพระพุทธรูป เหตุที่พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่และสืบต่อมาได้ทุกวันนี้โดยไม่สูญหายหรือผิดเพี้ยนไปและมีการสืบทอดพัฒนาตลอดมา ก็เพราะได้อาศัยการศึกษาเล่าเรียนแบบนี้ ผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้ภาษาบาลีและเผยแพร่หลักคำสอนในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้มากที่สุดคือพุทธบริษัททั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา โดยเฉพาะภิกษุ หรือพระสงฆ์ เป็นผู้ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่

การศึกษาพระปริยัติธรรม นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้วยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะหากไม่รู้จักภาษาบาลีแล้วก็จะไม่มีผู้ใดสามารถรู้และเข้าใจพระพุทธรูปในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนาที่ต้องเสื่อมสูญไปด้วย การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงถือเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้เป็นภาษาบาลี และการรักษาต้นฉบับเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลี เพื่อป้องกันพระพุทธรูปไม่ให้คลาดเคลื่อนที่เรียกว่า สัทธรรมปฏิรูป การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะรักษาศาสนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ กษัตริย์ผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณกาลมาจึงทรงถวายพระบรมราชูปถัมภ์ในการศึกษา ทรงจัดให้เป็นพิธีใหญ่ ทรงประกอบพิธีทรงตั้งเปรียญพระราชทานประกาศนียบัตร-พัดเปรียญ ถวายนิยภัตแก่ผู้สอบเปรียญได้ ทรงถวายพระบรมราชูปถัมภ์โดยประการทั้งปวงในการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อ

ยกย่องเชิดชูผู้ศึกษาให้เห็นความสำคัญของการศึกษาพระปริยัติธรรมนั่นเอง (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามณฑลราชครู, อ่างโน กงบาลีสนามหลวง, 2553) แต่ในความเป็นจริง เมื่อพูดถึงด้านคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลของการศึกษาพระปริยัติธรรม กลับได้รับผลที่ยังไม่น่าพอใจนัก การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คุณภาพของการศึกษาเมื่อเทียบกับอดีตดูมองว่าด้อยลงไป ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการเรียนบาลีน้อยลง ส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจและเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน แม้ว่าจะมีจำนวนนักเรียนส่งข้อสอบสูงทุกปี แต่กลับขาดสอบเป็นจำนวนมาก และจำนวนผู้ที่สอบได้ก็มีสัดส่วนน้อย สถิติจำนวนนักเรียนบาลีสนามหลวง พุทธศักราช 2562 ส่งเข้าสอบ 34,044 รูป ขาดสอบ 11,183 รูป คงสอบ 22,861รูป สอบได้ 4,610รูป สอบตก 18,251รูป ซึ่งผลการสอบได้คิดเป็นร้อยละ 20.17 เพียงเท่านั้น (กงบาลีสนามหลวง, 2557)

ที่เป็นดังนี้ อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้บริหารสำนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านการบริหารการศึกษาอย่างเพียงพอ ไม่มีการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัยสั่งการ และการติดตามประเมินผล ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ยังขาดทักษะในการสอน ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดการศึกษานอกจากนั้น สำนักเรียนยังขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน (พระมหาบัณฑิต ปณิตเมธี, 2552) ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมการศาสนา (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ผลการศึกษาสรุปว่า คุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ผู้เรียนที่ผ่านการสอบ ในแต่ละระดับสังคมยอมรับว่าเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะผู้สำเร็จเปรียญธรรม 9 ประโยค มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรีตามพระราชกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2527 แต่อย่างไรก็ตามยังต้องปรับปรุงในเรื่องประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพราะพบว่าในแต่ละปีมีจำนวนผู้ขาดสอบค่อนข้างสูง คิดเป็นร้อยละ 33-40และผู้เรียนสอบตกในแต่ละชั้นมีจำนวนมาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2541 มีผู้เรียนสอบได้เฉลี่ยทุกระดับเพียงร้อยละ 22 เท่านั้น และปัญหาอุปสรรคการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร (ครูสอน) เอกสาร ตำรา คู่มือครูเทคนิคการสอนของครู การนิเทศตรวจเยี่ยม การประสานความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างสำนักเรียน รวมไปถึงระบบการวัดผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลีควรกำหนดหลักสูตรให้ชัดเจน โดยกำหนดระยะเวลาการศึกษาแต่ละหลักสูตรให้ชัดเจน เนื้อหาวิชาควรปรับปรุงให้ทันสมัยเอื้ออำนวยต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและควรเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาของหลักสูตรกับสถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทางโลกได้เป็นอย่างดี มีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น และควรมีเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยสอน และการวัดผลควรปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากล และยังมีปัญหาในด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตร การเรียนการสอนและการวัดผลรวมถึงในด้านคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา อันเป็นผลมาจากการไม่ได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจัง 2) เทคโนโลยีการเรียนการสอน ยังขาดความทันสมัยยังล้าหลังอยู่มาก ถึงแม้จะมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยขึ้นมามากมาย เรียกว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ตาม แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดผลที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนได้เท่าที่ควร 3) กิจกรรมการเรียนการสอน คณะสงฆ์ไม่ค่อยเข้าใจการจัดทำแผนการสอนครูผู้สอนไม่สามารถสอนตามแผนที่กำหนดไว้ได้ และใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นส่วนมาก 4) การวัดผลประเมินผล ยังไม่เป็นระบบ

สากลให้ทุกฝ่ายยอมรับเท่าที่ควร เป็นการมุ่งเน้นวัดความรู้ในภาคทฤษฎี มากเกินไป จนทำให้ผลรับในภาคปฏิบัติจริง ยังไม่ปรากฏประจักษ์ชัดเท่าที่เป็นอยู่ (พระมหาสมหมาย จิตเมธ และคณะ, 2560)

จะเห็นได้ว่า ความล้มเหลวเกิดจากปัญหาการบริหารจัดการเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงในเรื่องของการบริหารจัดการ ซึ่งแนวคิดตรงกับนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการบริหารอันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเห็นสอดคล้องกันว่าจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาเป็นงานที่เชื่อมโยงกับองค์การและบุคคลหลายฝ่าย ผู้บริหารจะต้องเป็นแกนหลักในการบริหารงานและดำเนินการร่วมกับแกนนำอื่นๆ เพื่อช่วยผลักดันสนับสนุนและประสานงานให้บุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาก็คือความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการการศึกษา

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) หรือการเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) ไม่ใช่เพียงแต่ใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่มีแนวคิดในการเรียนการสอนที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการเรียนการสอนที่เน้นที่ตัวผู้เรียน (e-Learner) เมื่อศึกษาถึงอีเลิร์นนิ่งโดยทั่วไปจึงมักจะกล่าวถึงหรืออธิบายเน้นที่ผู้เรียนและมองข้ามในเรื่องของการสอนซึ่งในความเป็นจริงความรู้ศาสตร์ของการสอนหรือเรื่องของการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งเป็นสาระสำคัญ จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน (อนิรุทธ์ สติมัน และฐาปณีย์ ธรรมเมธา, 2555)

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาพระปรียัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้สามารถเกิดการเรียนการสอนที่สะดวกแก้ไขปัญหาสื่อการสอน ครูผู้สอนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล
3. เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแบบการจัดการเรียนการสอนพระปรียัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นตารางวิเคราะห์รายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร และสังเคราะห์สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็น สำคัญ จำแนก และเรียงลำดับความสำคัญ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเป็นหมวดหมู่

ขั้นที่ 2 แจกแบบสอบถามนักเรียนในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น 10 สำนักเรียน ประจำปี 2563 ในส่วนกลาง ได้แก่ 1) วัดโมลีโลกยาราม 2) วัดราชพิพิธ 3) วัดศรีเอี่ยม 4) วัดกัลยาณมิตร 5) วัดแสนสุข 6) วัดสร้อยทอง 7) วัดสามพระยา 8) วัดเบญจมบพิตร 9) วัดปากน้ำฯ 10) วัดอาวุธวิกสิตาราม จำนวน 1,453 รูป และมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 รูป ด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูล แนวคิดและหลักการที่รวบรวมจากการศึกษา มาสร้างแบบสอบถาม มี 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอายุ สถานภาพ พรรษา วุฒิการศึกษา ทางธรรม และระดับชั้นเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านครูสอน 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์น้ำหนักคะแนนของบุญชม ศรีสะอาด (2553)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยอายุ สถานภาพ พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม และระดับชั้นเรียนในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูสอน อาจารย์ บุคลากรนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูสอน อาจารย์ บุคลากรนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจงโดย

พิจารณาจากประสบการณ์การบริหารสำนักเรียน การจัดการเรียนการสอน และการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ จำนวน 10 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ ควบคู่ กับการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นหมวดหมู่เรียงลำดับความสำคัญและนำมาสรุปผลการศึกษา ในรูปแบบการบรรยายแบบความเรียง

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มคือผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูสอน อาจารย์ บุคลากรนักวิชาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัลได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากประสบการณ์การบริหารสำนักเรียน การจัดการเรียนการสอน และการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ จำนวน 7 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มโดยจัดประเด็น สำคัญตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

ขั้นที่ 3 นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล ไปทดลองใช้ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดบพิตรพิมุข

กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุสามเณรในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดบพิตรพิมุข จำนวน 30 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยอายุ สถานภาพ พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม และระดับชั้นเรียนในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัลไปทดลองใช้ก่อน-หลังโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นที่ 4 สัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อหาฉันทมติเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมมนาอิงกลุ่ม เป็นผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้บริหาร ครูสอน อาจารย์ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัลได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากประสบการณ์การบริหารสำนักเรียน การจัดการเรียนการสอน และการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ จำนวน 8 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ประเด็นการสัมมนาอิงกลุ่มรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ประเด็นการสัมมนาอิงกลุ่มโดยจัดประเด็นสำคัญตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

ขั้นที่ 1 ปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่เครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งมีลักษณะเป็นตารางวิเคราะห์ รายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล และสังเคราะห์สรุปการสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็น สาระสำคัญ จำแนก และเรียงลำดับความสำคัญ โดยการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาเป็นหมวดหมู่

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ครูสอน 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สื่อการเรียนการสอน 5) การวัดผลและประเมินผล พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร

	ตัวแปรที่ศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปรผล	ลำดับ
1	ครูสอน	3.95	0.77	มาก	4
2	หลักสูตร	3.94	0.82	มาก	5

3	การจัดการเรียนการสอน	4.04	0.62	มาก	3
4	สื่อการเรียนการสอน	4.17	0.78	มาก	1
5	การวัดผลและประเมินผล	4.05	0.63	มาก	2
	ภาพรวม	4.03	0.72	มาก	

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

2.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ ได้แก่ เจ้าสำนักเรียนและอาจารย์ใหญ่สำนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น 10 สำนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า

1. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ ด้านครูสอน มีแนวทางคือ 1) สร้างและบูรณาการความรู้ได้ ครูจะต้องสามารถบูรณาการความรู้ต่างๆ ที่มีมาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ มีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ มีวิสัยทัศน์และตักผลึกทางความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ 2) หลักกัลยาณมิตร 7 มีความสำคัญกับครูผู้สอนอย่างมาก 3) มีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ ครูจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กตามวัยเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรมจริยธรรม และชักชวนให้คนทำเพื่อสังคมครูจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษาคุณธรรมจริยธรรมและเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมที่ช่วยให้สมาชิกในสังคมมีบทบาทนำด้านการสอนและวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพพร้อมกับผู้บริหารมากขึ้น

2. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ ด้านหลักสูตร มีแนวทาง คือ 1) หลักสูตรบาลีมีความเหมาะสมอยู่แล้วโดยตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา ผู้เรียนให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษาพุทธพจน์ของพุทธเจ้า 2) หลักสูตรจะมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ชัดเจนมีโครงสร้างเนื้อหาสาระ มีกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ และการวัดและการประเมินผล 3) หลักสูตรบาลีมีความเหมาะสมอยู่มากแล้ว เพราะเป็นหลักสูตรที่ใช้มานานเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนบาลีโดยเฉพาะขั้นพื้นฐานต้องอาศัยความจำ และความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน

3. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทาง คือ 1) เน้นบทบาทของผู้เรียนหรือผู้สอนเป็นบทบาทนำในการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ลักษณะของผู้เรียน บริบทการเรียนรู้และงานเพื่อการเรียนรู้ 2) จัดการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยการจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้แผนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ 3) จัดการเวลาในการเรียน และการนับชั่วโมง หรือเรียนรู้ผ่านคั่นคว่ำข้อมูลไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็ตามแต่ต้องยึดตัวผู้เรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน

4. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ ด้านสื่อการเรียนการสอน มีแนวทาง คือ 1) มีหนังสือประกอบการเรียนการสอนตามมาตรฐานที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนด โดยการเรียนการสอนบาลีออนไลน์เป็นอีกตัวเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ การจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อออนไลน์ เช่น การใช้โปรแกรม zoom, google meet, feacbook, live สดการเรียนการสอน เป็นต้น 2) Facebook ซึ่งสามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ และผู้ใช้งานก็สามารถรับข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ 3) สื่อการเรียนการสอนที่เป็นวิดีโอ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เรียนรู้ได้ง่าย ให้กับผู้เรียนได้กลับไปนั่งเรียนที่บ้านเองได้

หรือจะใช้เป็นช่องทางที่ให้ผู้เรียนได้ปลดปล่อยพลังความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างวิดีโอที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่กำลังเรียนรู้อีกได้เช่นเดียวกับการจัดทำบทเรียนออนไลน์ผ่านช่อง YouTube

5. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ 1) การวัดผลและประเมินผลควรมีคุณลักษณะสำคัญของเครื่องมือ เครื่องมือการวัดผลที่ดีควรมีลักษณะ 3 ประการ คือ ความตรง ความเชื่อมั่น และการนำไปใช้ 2) กระบวนการวัดผลและประเมินผลมีความเป็นมาตรฐานดีอยู่แล้ว ซึ่งจะวัดการเรียนการสอนของแต่ละสำนักเรียนที่จะแสดงถึงศักยภาพการเรียนของแต่ละสำนัก 3) การวัดผลและประเมินผลต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย ครูก็ต้องยึดหลักสูตรเป็นหลักโดยการวิเคราะห์

2.2 ผลการสนทนากลุ่มเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงให้ครบทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านครูสอน 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน และ 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล

2. การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ของแต่ละสำนักเรียน จากข้อมูลการสำรวจดังกล่าวผู้วิจัยขอนำเสนอสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงที่มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ 5 สำนักเรียน ผู้วิจัยได้ถอดเป็นชุดความรู้ของแต่ละสำนักเรียน ดังนี้

1. ชุดความรู้ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดโมลีโลกยาราม มีการจัดการเรียนการสอน คือ 1) วางแผนการดำเนินงาน และจัดตั้งคณะทำงาน 2) พัฒนาสื่อการเรียนภาษาบาลีในรูปแบบวิดีโอ ที่สอนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่อง บาลีไวยากรณ์ และการแปลบาลีพระธรรมบท 3) ถ่ายทำวิดีโอภาษาบาลีจัดเตรียมเนื้อหาก่อนการถ่ายทำถ่าย ทำออกกอง พร้อมตัดต่อ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา นำวิดีโอขึ้นในระบบ พร้อมจัดหมวดหมู่ 4) จัดทำบทเรียนออนไลน์ภาษาบาลี ผ่านเว็บไซต์และระบบ MOOC 5) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์บทเรียนออนไลน์ เพื่อให้พระภิกษุ สามเณรครูสอนภาษาบาลี นักเรียนนักศึกษา ประชาชนทั่วไป และผู้ต้องขัง ได้เข้าถึงและได้เรียนรู้ผ่านสื่อที่จัดทำขึ้น

2. ชุดความรู้ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร มีการจัดการเรียนการสอน คือ 1) ขึ้นเตรียมการเตรียมการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การรับสมัคร ซึ่งประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน เชิญชวนผู้ที่สนใจทั่วไป การจัดคณาจารย์ผู้สอนในแต่ละชั้นประโยค วิธีการบริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ และผู้ดูแลระบบ 2) สื่อการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน และเตรียมตัวสอบ 4) การประเมินผลการเรียนทั้งระบบออฟไลน์ และออนไลน์ 5) ผลสัมฤทธิ์การเรียนบาลีออนไลน์ และในโครงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ภาค 6) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม 7) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรมคืนถิ่น

3. ชุดความรู้ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดสร้อยทอง พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ มีการจัดการเรียนการสอน คือ 1) บุคคลากร ได้แก่ พระอาจารย์จะต้องที่ได้รับความรู้ในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี 2) วัสดุอุปกรณ์ และอุปกรณ์ผลิตสื่อ เช่น เครื่องมือในการตัดต่อสื่อวิดีโอ เครื่องมือบันทึกภาพและเสียงขณะสอน

อุปกรณ์รับ-ส่งสัญญาณไร้สายต่างๆ 3) งบประมาณในการอบรมบุคลากร และอุปกรณ์ผลิตสื่อต่างๆ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม

4. ชุดความรู้ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดบัวขวัญ จังหวัดนนทบุรี มีการจัดการเรียนการสอน คือ 1) การจัดการเรียนการสอนว่าหลักสูตรของภาษาบาลีนั้น เป็นภาษาดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา การที่สร้างแรงจูงใจพัฒนานักเรียน ให้ มีความสนใจด้านภาษาบาลี 2) สื่อการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะกับชั้นเรียน สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความสนใจ ติดตาม อีกทั้งเป็นสื่อช่วยการเรียนการสอนระบบออนไลน์ 3) กิจกรรมการเรียนการสอนกระบวนการจัดกิจกรรมต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนผลการวัดผู้เรียนด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจด้านภาษาบาลี การเรียนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนคนไหน มีจุดบกพร่องจุดใด มากน้อยเพียงใด

5. ชุดความรู้ การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดพระธรรมกาย มีการจัดการเรียนการสอน คือ 1) การเตรียมตัวผู้เรียน กิจกรรมการเรียนปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ 2) ประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน 3) จัดคณาจารย์ผู้สอน 4) บริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ 5) สื่อการเรียนการสอน 6) กิจกรรมการเรียนการสอนและเตรียมตัวสอบ 7) ประเมินผลการเรียนออนไลน์ 8) ผลสัมฤทธิ์การเรียนบาลีออนไลน์ 9) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม

2.3 ผลการทดลองนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดบพิตรพิมุข โดยผลการทดลอง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม ก่อนนำรูปแบบไปทดลองใช้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.06) หลังนำรูปแบบไปทดลองใช้มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ย 4.41) ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

	ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนนำรูปแบบไปใช้				หลังนำรูปแบบไปใช้			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	ครูสอน	3.95	0.90	มาก	5	4.41	0.65	มาก	3
2	หลักสูตร	4.05	0.93	มาก	3	4.42	0.67	มาก	2
3	การจัดการเรียนการสอน	4.02	0.82	มาก	4	4.39	0.69	มาก	4
4	สื่อการเรียนการสอน	4.16	0.75	มาก	1	4.64	0.61	มาก	1
5	การวัดผลและประเมินผล	4.12	0.64	มาก	2	4.39	0.44	มาก	5
	ภาพรวม	4.06	0.80	มาก		4.41	0.๖๑	มาก	

2.4 ผลการสัมมนาอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาฉันทามติเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล จำนวน 8 ท่าน รูป/คน พบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

3. การสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย

3.1 เครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้ 1) ชั้นเตรียมการเตรียมการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การรับสมัคร ซึ่งประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน เชิญชวนผู้ที่สนใจทั่วไป การจัดหาอาจารย์ผู้สอนในแต่ละชั้นประโยค วิธีการบริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ และผู้ดูแลระบบ 2) สื่อการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบ 3) กิจกรรมการเรียนการสอน และเตรียมตัวสอบ 4) การประเมินผลการเรียนทั้งระบบออฟไลน์ และออนไลน์ 5) ผลสัมฤทธิ์การเรียนบาลีออนไลน์ และในโครงการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของคณะสงฆ์ภาค 13 “1 อำเภอ 1 เปรียญ” 6) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม 7) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรมคืนถิ่นเพื่อเป็นกำลังในการเผยแผ่พระศาสนาสืบทอดภาษาพระบาลี

3.2 เครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดพระธรรมกาย มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้ 1) การเตรียมตัวผู้เรียน กิจกรรมการเรียน ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ 2) ประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน 3) จัดคณาจารย์ผู้สอน 4) บริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ 5) สื่อการเรียนการสอน 6) กิจกรรมการเรียนการสอนและเตรียมตัวสอบ 7) ประเมินผลการเรียนออนไลน์ 8) ผลสัมฤทธิ์การเรียนบาลีออนไลน์ 9) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม

3.3 เครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้ 1) การเตรียมตัวผู้เรียน กิจกรรมการเรียน ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ 2) ประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน 3) จัดคณาจารย์ผู้สอน 4) บริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ 5) สื่อการเรียนการสอนออนไลน์มากมาย เช่น วารสารพิyalัย จุลสารโพธิyalัย จุลสารจากแดงสัมพันธ์ จุลสารสื่อธรรมเพื่อนำสันติสุข การ์ตูนธรรมะ ตำราเรียนบาลี บทความวิจัย E-Book อื่นๆ 6) กิจกรรมการเรียนการสอนและเตรียมตัวสอบ 4) ประเมินผลการเรียนออนไลน์ 8) ผลสัมฤทธิ์การเรียนบาลีออนไลน์ 9) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม

3.4 เครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดโสธรวรารามวรวิหาร มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้ 1) การเตรียมตัวผู้เรียน กิจกรรมการเรียน ปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ 2) ประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียน 3) จัดคณาจารย์ผู้สอน 4) บริหารจัดการห้องเรียนออนไลน์ 5) สื่อการเรียนการสอนออนไลน์มากมาย ตำราเรียนบาลี บทความวิจัย และ E-Book 6) กิจกรรมการเรียนการสอนและเตรียมตัวสอบ 7) ประเมินผลการเรียนออนไลน์ 8) ผลสัมฤทธิ์การเรียนบาลีออนไลน์ 9) การส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้สำเร็จเปรียญธรรม

3.5 เครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดโมลีโลกยาราม มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้ 1) วางแผนการ

ดำเนินงาน และจัดตั้งคณะทำงาน 2) พัฒนาสื่อการเรียนภาษาบาลีในรูปแบบวิดีโอที่สอนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาบาลีมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องบาลีไวยากรณ์และการแปลบาลีพระธรรมบท รวมอย่างน้อย 650 ตอน (คลิป) 3) ถ่ายทำวิดีโอภาษาบาลี จัดเตรียมเนื้อหาก่อนการถ่ายทำถ่าย ทำออกกอง พร้อมตัดต่อ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา นำวิดีโอขึ้นในระบบ พร้อมจัดหมวดหมู่ 4) เมื่อถ่ายทำเสร็จประมาณ 200 ตอนจะเริ่มทยอยเผยแพร่และกำหนดตารางออกอากาศผ่านเว็บไซต์ (ที่จัดทำขึ้นในข้อ 3) พร้อมทั้งถ่ายทำที่เหลือควบคู่กันไปก็จะทำให้สามารถเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์พร้อมกับการถ่ายทำได้ 5) จัดทำบทเรียนออนไลน์ภาษาบาลี ผ่านเว็บไซต์และระบบ MOOC 6) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์บทเรียนออนไลน์เพื่อให้พระภิกษุสามเณรครูสอนภาษาบาลี นักเรียน นักศึกษา ประชาชน และผู้ต้องขัง เข้าถึงและได้เรียนรู้ผ่านสื่อที่จัดทำขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านครูสอน และด้านหลักสูตร อาจเป็นเพราะปัจจุบันมีระบบเครือข่ายออนไลน์ที่มีความรวดเร็วและวัดที่ทำการวิจัยเป็นวัดที่มีการจัดการเรียนการสอนดีเด่นจึงทำให้พบผลการวิจัยเช่นนี้ ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี (2552) ที่ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีใน 5 ด้าน คือ ด้านสภาพทั่วไปของนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการสอบ

2. ผลการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ครูสอน มีภูมิรู้ และภูมิธรรม สร้างและบูรณาการความรู้ มีหลักกัลยาณมิตร 7 และมีทักษะการสอน 2) หลักสูตรมีเนื้อหาสาระชัดเจนเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษา อาศัยความจำและความเข้าใจ 3) การจัดการเรียนการสอน มีทักษะการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ประสานร่วมมุขปาฐะ (ท่องจำ) มีเทคนิคที่เหมาะสมจัดการเรียนรู้ผ่านค้นคว้าข้อมูล 4) สื่อการเรียนการสอน สื่อน่าสนใจ ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ สื่อการสอนที่หลากหลาย ใช้โปรแกรม zoom, google meet, feacbook 5) การวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ มีเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลทางการศึกษา เครื่องมือการวัดผลมีความตรง ความเชื่อมั่น และการนำไปใช้ โดยรูปแบบดังกล่าวผ่านการทดลองนำรูปแบบไปใช้ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีวัดปิตุทิมุข โดยผลการทดลอง พบว่ามีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาแผน พูนพัต (2543) ที่ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบเชิงระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประกอบด้วย 1) ตัวป้อน ได้แก่ บุคลากร สถานที่เรียน งบประมาณ และหลักสูตร 2) กระบวนการ ได้แก่ การบริหารสำนักเรียน การเรียนการสอนการบรรจุครู การกำหนดเวลาเรียนและสอน การจัดชั้นเรียน และการวัดผลและประเมินผล 3) ผลลัพธ์ ได้แก่ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอน และความพึงพอใจของครูสอน และงานวิจัยของพรชูลี อาชวอำรุง และคณะ (2547) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาล ของวัดสุทธิวารี จังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ

คือ การส่งเสริมศักยภาพทางวิชาการแก่ครูผู้สอน การจัดอบรมบาลีแก่ผู้เรียน การสนับสนุนให้บุคลากรต่างสำนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ และทัศนคติทางการศึกษา การสนับสนุนงบประมาณ และสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนจากชุมชน

3. ผลการสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล 5 สำนักเรียน ได้แก่ วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร วัดพระธรรมกาย วัดจากแดง วัดโสธรวรารามวรวิหาร และวัดโมลีโลกยาราม ที่มีพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ครบสมบูรณ์ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านครูสอน มีภูมิรู้ และภูมิธรรม สร้างและบูรณาการความรู้ มีหลักกัลยาณมิตร และมีทักษะการสอน 2) ด้านหลักสูตร มีเนื้อหาสาระชัดเจน เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษา อาศัยความจำและความเข้าใจ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีทักษะการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ประสานร่วมมุขปาฐะ (ท่องจำ) มีเทคนิคที่เหมาะสม จัดการเรียนรู้อ่านค้นคว้าข้อมูล 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อน่าสนใจ ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ สื่อการสอนที่หลากหลาย ใช้โปรแกรม zoom, google meet, feacbook 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ มีเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลทางการศึกษา เครื่องมือการวัดผลมีความตรง ความเชื่อมั่น และการนำไปใช้ ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรภา อรรถพร และประภอบ กรณีกิจ (2557) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต ที่พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 1) บทบาทผู้สอน 2) บทบาทผู้สอน 3) ระบบการจัดการเรียนรู้ 4) เนื้อหาของบทเรียน 5) การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 6) การติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี 7) กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ 8) การสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 9) การวัดและการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศึกษาค้นคว้า 2) ขั้นเชื่อมโยงปัญหา 3) ขั้นระดมสมอง 4) ขั้นสังเกตการณ์ 5) ขั้นสะท้อนจิต

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการพัฒนา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. หลักการ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล เป็นรูปแบบที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ทางระบบการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป และผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงที่สามารถสร้างสำนักเรียนให้ เป็นสำนักเรียนบาลีออนไลน์จะส่งผลต่อความสำเร็จของสำนักเรียน ณ ปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้น ผู้บริหารสำนักเรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านครูสอน ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลที่พร้อมทั้ง 5 ด้านเพื่อการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ให้แก่พระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล จึงตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ดังนี้

1.1 เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ

1.2 เป็นรูปแบบที่ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงต้องนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู ให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคม ชุมชน และประเทศได้

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

2.3 เพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

3. กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล มี 3 ขั้นตอนในการดำเนินงาน 1) ขั้นตอนกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล 2) ขั้นตอนแผนการดำเนินงานในการพัฒนารูปแบบ 3) ขั้นตอนการนำปฎิบัติ และการประเมินผล โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังนี้

3.1 กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

การกำหนดโครงสร้างตัวแบบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งมี ขั้นตอนการกำหนดตัวแบบ 3 ขั้นตอน คือ 1) เตรียมการศึกษารวบรวมข้อมูล 2) วิเคราะห์ข้อมูล 3) ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล ที่กำหนดขึ้นและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วว่าเหมาะสม ดังนี้

1. ด้านครูสอน 1) ครูสอนปฏิบัติตนนำเคารพ น่ารักและศรัทธาของนักเรียน 2) ครูสอนมีความหนักแน่นมั่นคงในในภูมิรู้ และภูมิธรรม 3) ครูสอนมีความประพฤติดีงามควรแก่การเคารพ 4) สร้างและบูรณาการความรู้ได้ ครูจะต้องสามารถบูรณาการความรู้ต่างๆที่มีมาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ คิดวิเคราะห์ในเรื่องราวต่างๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ มีวิสัยทัศน์และตกลึกทางความคิด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ 5) มีหลักกัลยาณมิตร 7 คือ น่ารัก นำเคารพ นำเจริญใจ รู้จักพูดให้ได้ผลชี้แจงให้เข้าใจ อุดหนุนต่อถ้อยคำ แกล้งเรื่องล้าลึกได้ ไม่ชักนำในอฐาน คือ ไม่แนะนำในเรื่องที่ไม่สมควร 6) มีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็ก ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษาคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพร่วมกับผู้บริหาร

2. ด้านหลักสูตร 1) หลักสูตรมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนบาลีของสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงชัดเจน 2) การออกแบบการจัดทำหลักสูตรได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนของนักเรียน 3) หลักสูตรมีการจัดลำดับขั้นตอนในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหา 4) หลักสูตรบาลีมีความเหมาะสมโดยมุ่งหมายให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษาพุทธพจน์ของพุทธเจ้า

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน 1) นักเรียนมีความพึงพอใจในทักษะการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้น 2) การเรียนบาลีแบบมุขปาฐะ (ท่องจำ) มีความจำเป็นมากทำให้เข้าใจง่ายขึ้นเมื่อเรียนผ่านระบบออนไลน์ 3) มีการใช้เทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระตามจุดมุ่งหมายด้วยตนเอง 4) ผู้สอนพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ลักษณะของผู้เรียน บริบทการเรียนรู้ และงานเพื่อการเรียนรู้ 5) จัดการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยการจัดกลุ่มตัวชี้วัดให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ ทำให้แผนการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ 6) จัดการเวลาในการเรียน และการนับชั่วโมง หรือเรียนรู้ผ่านค้นคว้าข้อมูล

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน 1) มีการใช้สื่อที่น่าสนใจเพื่อนำความรู้ไปสู่นักเรียนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 2) ครูสอนมีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย 3) มีการใช้สื่อเป็นตัวกลางที่ช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้นเป็นการสร้างแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ 4) มีหนังสือประกอบการเรียนการสอนตามมาตรฐานที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้กำหนดขึ้น

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล 1) มีการวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดประเมินออกมาในรูปแบบตัวเลข 2) จัดทำเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของนักเรียนในระดับการศึกษาในแต่ละระดับชั้น 3) มีกระบวนการเก็บรวบรวมหลักฐานและข้อมูลทางการศึกษาของผู้เรียน เพื่อใช้พัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 4) การวัดผลและประเมินผลควรมีคุณลักษณะสำคัญของเครื่องมือ เครื่องมือการวัดผลที่ดีควรมีลักษณะ 3 ประการ คือ ความตรง ความเชื่อมั่น และการนำไปใช้ 5) การวัดผลและประเมินผลต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย ครูก็ต้องยึดหลักสูตรเป็นหลักโดยการวิเคราะห์

3.2 ขึ้นวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนารูปแบบ

การวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล เป็นขั้นตอนที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล โดยมีขั้นตอนการจัดทำแผนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวง, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวง) 2) กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการหลักจากการพัฒนารูปแบบ (ความรู้ ทักษะ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสดงออกบทบาททางสังคม แรงจูงใจในการใช้เทคโนโลยี) 3) กำหนดขนาดของกลุ่มเป้าหมาย ที่เหมาะสมกับปริมาณของคณะกลุ่มทำงานที่ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ 4) กำหนดรูปแบบวิธีการพัฒนา (การอบรม การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาอภิปราย ความคิดเห็นแลเปลี่ยนเรียนรู้) 5) กำหนดรูปแบบการวัดผล ประเมินผล (การเขียนรายงานผลการพัฒนาตนเอง, การ นำเสนอความคิดเห็นผลที่ได้จากการพัฒนารูปแบบ)

3.3 กำหนดวิธีการนำไปปฏิบัติและการประเมินผล

การกำหนดวิธีการนำไปปฏิบัติ 1) ระบุถึงการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนา 2) จัดเตรียมกลุ่มผู้รับผิดชอบในการพัฒนา 3) จัดเตรียมปัจจัยการสนับสนุนในการพัฒนา (งบประมาณ ผู้ดำเนินการ วิทยากร เครื่องมือ การพัฒนา) 4) จัดทำคู่มือการพัฒนารูปแบบ 5) ลงมือปฏิบัติและประเมินผล การดำเนินการ

การประเมินผล 1) ประเมินผลด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวกำหนดความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล 2) ประเมินด้านปัจจัยสนับสนุนในการพัฒนา (งบประมาณ ผู้ดำเนินการ

วิทยาการ เครื่องมือ การพัฒนา) ความเพียงพอ และควมมีประสิทธิภาพ 3) ประเมินผลด้านกระบวนการ / วิธีการ / กิจกรรม ที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ได้ 4) ประเมินผลด้านผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนา รูปแบบส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล สรุปลองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริม การศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ควรมีการจัดหลักสูตรการ อบรม ประชุมสัมมนา มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนก บาลีสนามหลวงและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สนามหลวงออนไลน์ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในยุคดิจิทัล

1.2 แม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการให้การสนับสนุนส่งเสริมผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกบาลีสนามหลวงในสังกัดได้นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัลไปพัฒนาสำนักเรียนของตน

1.3 จากผลการทดลองนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล จะเห็นได้ว่า หลังจากการนำ รูปแบบไปทดลองใช้นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่ผู้บริหารและ ครุควรพัฒนาเพิ่มคือ ครูสอนควรมีการตักเตือนสั่งสอนให้กำลังใจแก่นักเรียน จัดเตรียมหลักสูตรจัดลำดับ

ขั้นตอนในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหา ควรใช้สื่อเป็นตัวกลางที่ช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้นเป็นการสร้างแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์สามารถแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้ และจัดกระบวนการใช้เครื่องมือหรือวิธีการวัดที่หลากหลาย เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลตามความมุ่งหมายของการเรียน

1.4 แม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการให้การสนับสนุนส่งเสริมผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงในสังกัดขยายเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนบาลีออนไลน์เพื่อให้สำนักเรียนทุกสำนักเรียนได้ติดต่อสื่อสารกันเกิดความสัมพันธ์ รู้จักกันเป็นเครือข่ายกว้างขวางขึ้น และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนในบางสำนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์ เพื่อจะได้ข้อมูลมาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัล

2.3 ควรศึกษาการสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงออนไลน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคดิจิทัลให้ขยายเครือข่ายการเรียนการสอนบาลีออนไลน์ไปทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). **การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**. รายงานการวิจัย. กรมการศาสนา.
- กองบาลีสนามหลวง, (2553). **สอบบาลีของสนามหลวงแผนกบาลี ปี 2553**. กรุงเทพมหานคร: อาหารการพิมพ์.
- กองบาลีสนามหลวง. (2557). **บัญชีแสดงผลการสอบ ประโยคบาลีสนามหลวง พ.ศ. 2557 รวมทั้ง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค**. กรุงเทพมหานคร: วัดปากน้ำ.
- จิรภา อรรถพร และประกอบ กรณ์กิจ. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต. **วารสาร OJED**. 9(4). 122-136.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรชูลี อาชาวำรุงและคณะ. (2547). **การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี ของวัดสุทธิวารี จังหวัดนนทบุรี**. รายงานวิจัย. สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- พระมหาบัณฑิต ปณฺธิตเมธี. (2552). **การบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาแผน พุดพัด. (2543). **ระบบการบริหารทางวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาศกรินทร์ ศศพินทุ์รักษ์. (2515). **หลักควรจำบาลีไวยากรณ์**. กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียงจงเจริญ.

- พระมหาสมหมาย จิตเมโธ และคณะ, (2560). กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 4(2). 56-67.
- อนิรุทธ์ สติมั่น และฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2555). การพัฒนาชุดบทเรียนออนไลน์ เรื่อง วิธีการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้สอนในสถาบันการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10(1). 92-95.